

amerikaanse
lang niet 1 op
kleine kerkjes
de van de we-
oor ons open-
idden we Java
vaak vergeten.
ting van Bor-
aandacht voor
de hoogte in?
hristen-goeroe.
g van de z.g.
e toebetrouwd.
nd zou missio-
ig tussen het
gebied dient

eft men sterk
cheiden. Maar
s in de eerste
niet worden
eld ginds een
llen doodeen-
itgereikt, dan
kerk niet aan?
spanse periode
ontbreekt de
reving kennen,
iet ze te kort,
contact tussen
al in een land,
at. Niet maar
kerk" (enkel-
contact-onder-
ptreden. Niet
kerk deelne-
heid, de ander
tijd voor nauw
te valt — te-
houwel soms

het gehoorde.
stelle dus de
ier gezegd of
onze lezers te
erzame vraag-
K. S.

AL LEVEN

gie

dan die wijze
men bij de
ar te nemen,
ing van het
te dalen tot
zommeren om
orlijke norme-
n. Prof. Fred.
ehoud van ons
de bewerkers
k a priorisme
ansrecht toe-
iding van een
leen maar te
a priori, dat
hijnselen niet
en, daar ont-

uiste diagnose
van dat „Cal-
n tekort, daar
tekort aan
ort aan kennis
men" van den
ntellect en or-
ische persoon-
en die tekorten
en overal de
lat alles moet
kkeling. Arge-
e nummer van
Twikkeling is
daar. En zijn
en middel on-
den boom te
e verarmd, zij
e brengen. Zij
tdekt, weg. Zij
neemt, op. Zij
e moet zij on-
ontwikkeling is

20. Wanneer de
rmatie voor het
in derden Jaar-
hoe de letters
rstelen, zij wek-
ar van strevings-
t leven, als het
n laat, maar de
uaidelijk worden
eden. Daar zit
se wordt er zoo

staat ook het verwrongen levensbeeld van de bolle of de holle spiegel. En daarin komt ook het arbeids-
leven van de vrouw er dan maar karig af. Is het bij
de man in de fabriek de machine, die de schuld krijgt
van zijn monotoon bestaan, bij de vrouw en het wer-
kende meisje is het de stoflap, die haar stempelt tot
de vernederde figuur van huissloof. In het eerste deel
van haar „Zeven eeuwen Nederlandsche levenskunst”,
met als ondertitel: „Een geschiedenis van het dage-
lijksch leven”, heeft de geschiedschrijfster Anne H.
Mulder met schelmse ondeugendheid, waarin toch
naast de glimlach ook iets van een traan twinkelt,
zeven eeuwen vrouwenleven in Nederland als volgt
getypeerd:

De kinderen dansen om haar heen,
De wereld draait wel langs haar heen,
De vrouw die zoekt een plaats.
De wereld wordt nooit meer heelemaal schoon,
Vanaf haar begin tot op onze dagen
Hebben vrouwen gesloofd en gezwoegd.
Stof afnemen, kannen schuren,
Vaten wasschen, bedden maken,
De eeuwen door.
Zeven eeuwen
Stof afnemen, kannen schuren,
Vaten wasschen, bedden maken,
Zeven eeuwen daaglijksch leven.
De wereld is ontstellend monotoon.
Er is geen einde aan de kleine dingen
Die maken tot den dood vermoed,
Want onopgemerkt gaan de kleine dingen.
Er is geen clerck uten lagen landen,
Die dat noteert:
Twaalfhonderd — stof afnemen.
Dertienhonderd — stof afnemen.
Veertienhonderd — stof afnemen.
Elk jaartal is een heldendaad.
Zeven eeuwen stof afnemen
Zeven eeuwen „meyt”.

(Anne H. Mulder, Zeven eeuwen Nederlandsche
levenskunst, N.V. Em. Querido's Uitgeverij, 1e
deel, 3e druk, blz. 189).

Zo verschijnt de figuur van de arbeidende vrouw
als degene

„Die deed
Wat niet in de kronieken staat geschreven
Die had het ondankbaarste deel van het leven”.
(a.v. blz. 192).

Heeft deze visie op de arbeid van de vrouw niet
vele meisjes ook in onze kring zo te pakken gekregen,
dat bij menig een merkbaar aversie tegen haar
bestaan en levenslot, wanneer het met zulke huis-
houdelijke attributen in de handen moet verlopen,
heeft post gevat, waardoor haar begeerte en streven
steeds meer in een andere richting gaat. Anne H.
Mulder ziet de levensgang van de vrouw zó, dat het
harde leven zelf, de vrouw uit huis joeg. En ook het
lief geluk, zegt zij, duurt maar wat dagen, dan komen
de zorgen, die jagen de vrouw uit het huis. Doch
behalve het harde leven en de korte duur van het
lief geluk, jaagt tegenwoordig menig meisje, geleid
door een bepaalde afkeer van haar natuurlijk levens-
lot, zichzelf uit het huis. Daardoor zijn er voor huis-
houdelijke functies steeds minder krachten beschik-
baar, daardoor blijven in de ziekenhuizen, naar nog
onlangs mij door een hoofdzuster werd verzekerd,

Men kan zulke woorden alleen met verbazing lezen.
Dit alles kan men misschien „cultuur” noemen, „reli-
gieuze” cultuur van een volksgroep — maar nooit re-
formatie! Want reformatie is allereerst dit, dat God
zijn woord laat dreunen over het leven van zijn kerk
zó, dat de zonden in haar gruwelijkheid worden ge-
kend en men er voor siddert en heeft. Reformatie is
dit, dat die zonden worden beleden uit het diept van
het hart. Reformatie is dit, dat men kreunt en smeekt
om genade en er juichend in roemt. Reformatie is dit,
dat er dan en zó geworfeld wordt om de zonden
overal en voortdurend weg te doen en ten bloede ge-
vochten wordt om in alle verhoudingen naar den wil
des Heeren te leven, wat daarvan ook de gevolgen
mogen zijn! Misschien, als God dat zoo wil, het ge-
roepen worden tot groote dingen in staat, maatschap-
pij en cultuur. Misschien het uitgestooten en vervolg
worden, als de HEERE zijn Naam door zijn kinderen
zó wil laten verheerlijken!

Wie weten wil wat ware reformatie is moet, na een
bad genomen te hebben in de publicaties der jongeren
van ± 1920 zich maar eens verdiepen in een paar
strijdschriften van Calvijn, waarin hij op leven en
dood vecht met de kerk van den Paus, dien hij den
Antichrist noemt! Hij zal verstaan dat waar God ware
reformatie schenkt, men uit andere krachten leeft, een
anderen strijd voert, andere wapens hanteert, gansch
andere doeleinden nastreeft en in andere categorieën
denkt dan die van accentverlegging en ontwikkeling.
Bij een ware reformatie heeft men voor den toorn
Gods, strijdt men tegen de zonde, zwoegt men om
Gods woord te kennen, heeft men maar
één begeeren n.l. het leven naar Gods
heilige wet en verwacht men het al van zijn
zegen! Calvijn strijdt met het zwaard des Geestes
om de kerk weer te mogen zien met haar „oude ge-

door gebrek aan verpleegsters bepaalde afdelingen
geoloten. Deze gang van zaken is te betreuren. Ook
onze meisjes en onze vrouwen zullen evenals de man-
nen en de jongens van de verschijnselen terug moeten
op de normen, op de levensopdrachten, juist om de
verschijnselen weer zuiver in hun verband te leren
waarderen. Met name zal dan de strijd moeten wor-
den aangeboden tegen die rondwarende onder-waar-
dering van huiselijke arbeid, tegen dat zich vergapen
aan de schone schijn van die arbeid, waarin de vrouw
als de gelijkwaardige partner in dezelfde soort van
werk naast de man verschijnt. Ook deze schijn be-
driegt. Dit blijkt wel bij het ouder worden. Nog altijd
geldt het woord van de Spreukendichter: „De beval-
ligheid is bedrog, en de schoonheid ijdelheid, maar
een vrouw, die de Here vreest, die zal geprezen wor-
den”. (Spreuken 31:30). Het gaat bij de arbeid ook
van de vrouw en het meisje om het dienen van God,
om het vervullen van Zijn wil over het leven, waarbij
dan ook tot zijn recht komt de eigen aard van dat
leven. In het Gode-waardig zijn van het vrouwen-
leven, is dan het menswaardige ervan meteen gegeven
en verzekerd, welk caricatuur-beeld als van een huis-
sloof anderen ook overigens er dan van mogen maken.
We zouden onze Gereformeerde meisjes dan ook de
hartelijke raad willen geven: Laat U niet misleiden
en uit de koers trekken door hen, die U beklagen als
een creatuur, die maar niet tot haar recht kan komen
in deze maatschappij, als een, die in het grote leven
vergeten wordt, langs wie het grote leven wel heen
draait. Let op het getuigenschrift, de beoordeling, welke
God in Zijn Woord geeft van Uw taak en van Uw
plaats in het leven. Incasseeer dan bij het stof af-
nemen, kannen schuren, vaten wassen, bedden ma-
ken, eten koken, eenvoudig de lof van Uw God (ook
al zeggen mensen: zij deed het nederigste werk, zij
deed alles wat alleen wordt opgemerkt, wanneer het
is vergeten), dat een kloek huisvrouw de kroon van
haar heer is, dat haar waardij is verre boven de ro-
bijnen (Spreuken 12:4 en 31:10).

Het zijn niet alleen de humanistische schoonheids-
specialisten, die trachten de meisjes de hoofden op
hol te maken; deze humanistische appreciatie van
het leven, waarbij voor de vrouw bepaalde rechten
worden pleit en opgeëist, kan men tegenwoordig
ook in Gereformeerde kring beluisteren, zij klopt ook
aan de deur van de Gereformeerde gemeenschap. In
het dit jaar bij de N.V. J. H. Kok te Kampen (de
bekende uitgever, bij wie zo vele werken het licht
zagen met een duidelijke richtingaanwijzer: Gerefor-
meerden, daarheen!) verschenen boek „Gereformeer-
den, waarheen?” van Mr. A. Bouman en Thijs Booy
dient eerstgenoemde op blz. 80 de figuur van de vrouw
in de Gereformeerde gemeenschap aan onder het op-
schrift: „Wie niet gemist wordt (de vrouw)”. Deze
schrijver komt tot de hem beklemmende conclusie,
dat het Gereformeerde leven eenzijdig-mannelijk is,
en bepaald onvrouwelijk. Hij oordeelt voorts: „De
man heeft speciaal in het Gereformeerde kerkelijk
leven de verdiensten van de vrouw met weinig begrip
en ridderlijkheid vergolden, maar bovenal weinig in-
zicht getoond in de structuur van de kerk, waar aan
vrouwen even grote behoefte is als aan mannen.”
(blz. 80—82). Het type van de Gereformeerde vrouw,
dat op deze wijze ontstaan is, althans van velen uit
haar midden kan de schrijver blijkbaar in het geheel
niet bekoren, daar hij haar kwalificeert als een „ij-
delijke en saaie persoonlijkheid met geringe belang-

laat”. En hij roept het met alle kracht over zijn wereld
uit, dat wij ten slotte een kerk nodig hebben, wier
eenige zorg is met vrome nederigheid op Gods woord
te letten en zich gehoorzaam daarnaar te voegen²⁷⁾.

Typeerend en onheilspellend is ook de exorbitante
waardeering voor „de cultuur”, welke bij deze „jon-
geren” leefde. We gaven reeds vele uitspraken, welke
daarvan getuigden. Ongetwijfeld, God vraagt van
al zijn kinderen dat ze op de plaats waar ze staan en
naar de mate van de krachten waarover ze beschikken
intensief bezig zullen zijn in het vervullen van hun
roeping, ook in den cultuur-arbeid. Het onderwerpen
en beheerschen van de aarde is nog steeds Goddelijke
opdracht. Eveneens is het de taak van de christenen,
die daartoe geroepen zijn, zich grondig op de hoogte
te stellen van wat in de cultuurwereld der godlooze
menschheid te koop is! En ze zullen ook zonder op-
houden bezig moeten zijn met het verwerken van wat
daar aan inzicht, kennis, en wat voor ander waarde-
vol materiaal ook gevonden wordt, ten dienste van
den arbeid en den strijd in het Koninkrijk Gods! Maar
dit alles is gansch wat anders dan het verwachtend
uitzien naar wonderen van waarheid en schoonheid,
die zich op het „terrein van de gemeene gratie” voor
onze oogen zullen vertoonen. Dat is gansch wat an-
ders dan het verheerlijken van, het gretig grijpen naar
en het misschien wel gereserveerde maar toch tegelijk
ook hartstochtelijke genieten van wat in de godlooze
cultuurwereld werd bereikt!

In den met God niet rekenenden cultuurarbeid zien
we zonder twijfel schitterende talenten en soms gran-
dioze genialiteit tot ontplooiing komen. En die zijn
Gods schepping, zijn gaven. We zien er even-
eens in, dat God ondanks alles de structuur van de

stelling voor allerlei zaken (politiek, kerkorganisatie
enz.), waar mannen zich druk over maken”. Mr.
Bouman beoordeelt de positie van de vrouw in de
kerk aldus: „In onze kerk is de vrouw de afwezige,
die niet gemist wordt, omdat ze naar de schijn aan-
wezig is” (blz. 82). Volgens de schrijver wordt daar-
mee ingegaan tegen „de geest van het Evangelie”.
(Wat is dat: de geest van het Evangelie? Wanneer
het Evangelie de geest van het Evangelie be-
paalt en aanwijst en niet de „evangelische” mens, dan
kan die term „geest” bij dat Evangelie als kans bie-
dend op misleiding best worden gemist, G.). Bij zijn
beschouwing brengt de schrijver ook de Schrift in het
geding en merkt op: „Het is hoog tijd, dat de enkele
teksten, welke altijd weer naar voren worden gebracht
om de vrouw in de kerk uit te schakelen (tegen de
geest van het Evangelie in) eens grondig en onbe-
vooroordeeld worden geduid” (blz. 153). Wanneer
men dit leest dan zou men de schrijver willen aan-
bevelen, alvorens met deze kritiek op de aan de row
in de Gereformeerde gemeenschap toegekende plaats
aan boord te komen, eerst zelf eens een weerlegging
te geven van de verklaring van die overigens ook
niet nauwkeurig aangewezen teksten, voor zover ze
volgens hem dan niet grondig en onbevooroordeeld
is geschied in het verleden en tot nu toe. Wanneer
wij hem zelf horen zeggen, dat de schrikachtigheid
voor het vrouwelijke en de behoefte om de manne-
lijke levensvormen in ons kerkelijk leven te laten
overheersen, hebben te wijken voor het „In Christus
is noch het mannelijke, noch het vrouwelijke; slechts
een nieuw schepsel” (blz. 152), dan zouden wij bij
hem gaarne, voordat nog maar aan een grondige en
onbevooroordeelde exegese kan worden begonnen, de
teksten behoorlijk geciteerd en de Schriftwoorden maar
niet door elkander heen geklutst zien. Want dat woord
der Schrift „daarin is geen man en vrouw” vinden we
in Gal. 3:28 en dat woord „maar een nieuw schepsel”
in Gal. 6:15, waar het getuigd wordt niet in het
verband van man en vrouw, maar van besnijdenis en
voorhuid, waardoor de apostel er op wijst, dat de be-
snijdenis, zoals prof. Greijdanus in zijn K.V. opmerkt,
geen bate voor God, geen eeuwige nuttigheid aan-
brengen kan, terwijl de voorhuid daarvoor niet scha-
den kan.

En wat dat woord „daarin is geen man en vrouw”
betreft, had kennisneming van de verklaring, die Prof.
Greijdanus van deze woorden op blz. 108 en 109 van
zijn commentaar in de K.V. daarvan geeft, Mr. Bou-
man ervan kunnen weerhouden, deze woorden te cite-
ren in het verband van zijn bestrijding van de over-
heersing van de mannelijke levensvormen in ons ker-
kelijk leven. Prof. Greijdanus wijst er nadrukkelijk
op, dat de apostel hier niet handelt over hetgeen in
het maatschappelijk leven geldt, of gelden moet, voor
welk gebied hij juist de eerbiediging van onderschei-
den verschillen eist (Eph. 6:5; Tit. 2:9, 10 e.a.) en
dat hij evenmin spreekt over kerkelijke diensten, voor
welke hij ook de betekenis van het geslachtsverschil,
naar scheppingsordinantie, handhaaft en erkend wil
hebben (1 Cor. 14:33—35; 11:5—10; 1 Tim. 2:11
—14). Dat zijn dan zeker de teksten, die, wijl niet
corresponderend met de gedachten van Mr. Bouman,
door deze voor grondig en onbevooroordeeld onder-
zoek naar voren worden gebracht. Wanneer men deze
teksten in hun verband leest, en overweegt dan wat
Mr. Bouman voorstelt in betrekking tot de positie van
de vrouw in het kerkelijk leven, opdat de kerk haar

geschapen wereld en de velerlei verbanden waarin en
het materiaal waarmee deze cultuurwerkers arbeiden
in tact laat. Maar de groote, beslissende vraag in
dezen is: hoe gebruikt men de door God gegeven
gaven? Uit welken geest en met welk doel worden
ze geactiveerd, soms in fantastische praestaties? Men
kan duizend staren naar de diepzinnigheden welke
Kant ons voortoovert. Men kan in stomme verbazing
de bijna bovenmenselijke taalvirtuositeit van Niet-
sche ondergaan. Maar de groote, de beslissende vraag
is: wat deden ze met dat alles? Wat bereikten
ze er mee voor of tegen God? Welke geest wordt er
in openbaar? Zeker ook als die geest niet deugt, ook
als Christus' verlossingswerk wordt tegengestaan, kun-
nen we in deze cultuurwereld glanzende waarheids- en
schoonheidsmomenten ontdekken. Maar het is dan
alles ingekapseld in een systeem van leugen! Het is
ingeschakeld in 'n geweldige, kerkverwoestende macht.
Het is dan waarheid en schoonheid en goedheid, die
in ongerechtigheid ten onder wordt gehouden. Het is
een locomotief van waarheid die een trein vol leugen
achter zich voortsleept. Het is de schoonheid van een
afgodstempel, dien God vervloekt. Het is de weelde
en luxe van een bordeel. Als geheel, als concrete cul-
tuurarbeid, met zijn resultaten ligt het alles onder
Gods vloek. Wordt niet Gods toorn geopenbaard over
alle goddeloosheid en ongerechtigheid van menschen,
die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden?
Wie dezen stand van zaken heeft doorzien is voor goed
gezezen van een bewondering voor de „sublieme vruch-
ten” van „de gemeene gratie” zooals in deze „jonge-
ren” leefde.

C. V.

²⁷⁾ Zoo sprak Calvijn in zijn antwoord aan Sadoletus.